

KONSTITUSIYA VƏ SUVERENLİK İLİ KİMİ QEYD ETDİYİMİZ 2025-Cİ İL HƏM DƏ MÖHTƏŞƏM ZƏFƏRİMİZİN BEŞİNCİ İLİ KİMİ TARİXƏ DÜŞDÜ

2025-Cİ İLİN ƏN YADDAQALAN HADİSƏLƏRİ

Konstitusiya və Suverenlik İli kimi qeyd etdiyimiz bu il bir sıra ciddi siyasi və iqtisadi uğurlarla yadda qaldı. Vaşinqtonda imzalanan tarixi razılaşmalar, Zəngəzur dəhlizi ilə bağlı atılan addımlar, Rusiya ilə yaşanan gərginlik ilin ən diqqətçəkən hadisələri oldu.

TARİXİ VAŞINQTON RAZILAŞMALARI

AZAD ƏLİYEV
azad.eliyev@kaspi.az

Yola salmağa hazırladığımız 2025-ci il bir çox mühüm siyasi, iqtisadi və sosial hadisə ilə yadda qaldı. Konstitusiya və Suverenlik İli kimi qeyd etdiyimiz bu il həm də tarixi Zəfərimizin beşinci ili kimi tarixə düşdü. Qələbəmizin yubiley ilində yaşananlara birgə nəzər salaıq...

Azərbaycanın və ümumilikdə Cənubi Qafqazın siyasi həyatında ən mühüm hadisə təbii ki, avqustda reallaşan tarixi Vaşinqton görüşü idi. ABŞ Prezidenti Donald Trampın təşəbbüsü ilə avqustun 8-də Prezident İlham Əliyev, Prezident Donald Tramp və Baş nazir Nikol Paşinyan Azərbaycan Respublikasının Prezidentinin və Ermənistan Respublikasının Baş nazirinin Amerika Birləşmiş Ştatlarının Vaşinqton şəhərində keçirilmiş görüşünə dair Birgə Bəyannaməni imzaladılar. Həmçinin Azərbaycan və Ermənistan sülh sazişi mətninin paraflanmasına da imza atdılar. Bununla da uzun illər davam edən Azərbaycan-Ermənistan münaqişəsində rəsmən sülh əldə edilmiş oldu. Bu saziş iki ölkə arasında sülh dialoqunun davamlı hal almasına, həmçinin Azərbaycan Prezidentinin Ermənistanla qarşı tətbiq olunan tranzit embarqosunu ləğv etməsindən sonra müxtəlif məhsulların Azərbaycan ərazisindən keçməklə Ermənistanla daşınmasına şərait yaratdı. Ümumilikdə isə 2025-ci il iki ölkə arasında sülhün əldə olunması istiqamətində ən müsbət və nəticəyönümlü il kimi yadda qaldı.

ZƏNGƏZUR DƏHLİZİ – TRAMP YOLU

Ölkəmiz üçün iqtisadi sahədə ən mühüm proseslərdən biri Zəngəzur dəhlizi (Tramp yolu) ilə bağlı ciddi addımların atılması oldu. Vaşinqton görüşü nəticəsində Ermənistan və ABŞ-nin birgə reallaşdıracağı bu dəhliz Azərbaycanın Naxçıvanla birbaşa əlaqəsini təmin edəcək. Bununla belə, il ərzində sözügedən istiqamətdə İranla "Araz dəhlizi"nin yaradılması istiqamətində də intensiv işlər aparıldı. Artıq Zəngəzur dəhlizinin Azərbaycan segmentində işlər son mərhələyə qədər qoyub.

KAHRAMANMARAŞ ŞƏHƏRİNDƏ "AZƏRBAYCAN" MƏHƏLLƏSİ

İyunun 19-da Türkiyənin Kahramanmaraş şəhərində "Azərbaycan" məhəlləsinin açılış mərasimi iki qardaş ölkənin hər bir məsələdə yan-yanı dayandığının göstəricisi idi. Prezident İlham Əliyev və Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğanın iştirakı ilə açılan "Azərbaycan" məhəlləsində 1194 mənzildən ibarət 68 yaşayış binası, Heydər Əliyev adına ibtidai məktəb, uşaq bağçası, mədəniyyət mərkəzi və digər sosial obyektlər inşa olunub.

RUSIYA İLƏ GƏRGİNLİK VƏ YUMŞALMA

2024-cü ilin sonunda Rusiya ərazisində AZAL-a məxsus mülki təyyarənin vurulması və çoxsaylı insan tələfatının qeydə alınması 2025-ci il ərzində Rusiya və Azərbaycan arasında münasibətlərdə ciddi gərginliklərə yol açdı. Uzun müddət davam edən və rəsmi Bakının haqlı tələblərinin yerinə yetirilməməsi fonunda gərginləşən bu münasibətlərdə oktyabrda Düşənbədə Prezident İlham Əliyevlə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin arasındakı görüşdən sonra yumşalma qeydə alınmağa başladı. Tərəflər münasibətlərin tədricən əvvəlki səviyyəyə qaytarılması barədə razılıq əldə etdilər.

PEZEŞKİANIN BAKI VƏ ŞUŞA SƏFƏRİ

Yola salmağa hazırladığımız ilin ən mühüm siyasi olaylarından biri də İran Prezidenti Məsud Pezeşkianın aprel ayında Azərbaycana səfəri və Bakının terror aktından sonra fəaliyyətini dayandırmış səfirliyinin Tehrandə yenidən açılmasına razılıq verməsi oldu. Məsud Pezeşkianın həm Bakıya, həm də Şuşaya səfəri zamanı müşahidə olunan səmimiyyət iki ölkə arasındakı münasibətlərin də normallaşmağa doğru irəlilədiyinin göstəricisi idi.

ŞUŞA YENİ DİPLOMATİK PAYTAXT STATUSUNDA

2025-ci il həm də Xankəndinin və Şuşanın yeni diplomatik mərkəzlər olması ilə yadda qaldı. İyulun 4-də Xankəndi şəhərində İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının (ECO) 17-ci Zirvə görüşü keçirildi. Bu Zirvə görüşündə çoxsaylı dövlət və hökumət başçıları iştirak etdi. Azərbaycana səfər edən bir çox dövlət başçıları ilə ikitərəfli müzakirələr və qarşılıqlı mərasimləri Şuşada reallaşdı.

İLHAM ƏLİYEVİN ÇİN SƏFƏRİ

Avqustun sonlarında Prezident İlham Əliyevin Çin səfəri, Tiencin şəhərində Çin Xalq Respublikasının Sədri Si Cinqin ilə görüşü də yaddaqalan hadisə oldu. Prezident İlham Əliyevi "mənim əziz dostum" deyərək salamlayan Çin Xalq Respublikasının Sədri dövlətimizin başçısına onun dövlətini qəbul edərək "ŞOT plus" formatında Zirvə toplantısında, həmçinin Çinin xarici hərbi müdaxilə və faşizm üzərində qələbəsinin 80 illiyi münasibətilə keçiriləcək təntənəli tədbirlərdə və hərbi paradda iştirakına görə təşəkkürünü bildirdi.

TÜRK DÜNYASININ LİDERLƏRİ QƏBƏLƏDƏ TOPLAŞDI

Oktyabrın 7-də Qəbələdə Türk Dövlətləri Təşkilatının (TDT) Dövlət Başçıları Şurasının 12-ci Zirvə Görüşü keçirildi. Zirvə görüşündə Prezident İlham Əliyevlə yanaşı, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Özbəkistan Prezidenti Şavkat Mirziyoyev, Qırğız Respublikasının Prezidenti Sadır Japarov, Qazaxıstan Prezidenti Kasım-Jomart Tokayev, Macarıstanın Baş naziri Viktor Orban, Türkmənistan Xalq Məsləhətinin Sədri Qurbanqulu Berdiməhəmmədov, Şimali Kipr Türk Cümhuriyyətinin Prezidenti Ersin Tatar, Türk Dövlətləri Təşkilatının Baş katibi Kubançıbek Ömürəliyev iştirak etdilər. Qəbələ Zirvəsi Azərbaycanın Türk dünyasında artan nüfuzunun və əlaqələrin qurulmasında mühüm körpü olduğunun göstəricisi idi.

2025-ci il ərzində Azərbaycanın qalib dövlət olaraq dünyada artan nüfuzunun daha bir göstəricisi oktyabrın 13-də Prezident İlham Əliyevin ABŞ Prezidenti Donald Trampın və Misir Prezidenti Əbdülfəttah əs-Sisinin dəvəti ilə Yaxın Şərq Sülh Sammitində iştirakı oldu.

Prezident İlham Əliyevin sentyabrın 25-də Nyu-Yorkda BMT Baş Assambleyasının 80-ci sessiyasında tarixi çıxışı, ardınca oktyabrın 2-də Danimarkanın paytaxtı Kopenhagen şəhərində "Avropa Siyasi Birliyi"nin 7-ci Zirvə toplantısında iştirakı da 2025-ci ilin əsas siyasi hadisələri idi.

QƏLƏBƏNİN BEŞİNCİ İLDÖNÜMÜNƏ HƏSR OLUNAN PARAD

Noyabrın 8-də Bakının Azadlıq meydanında Vətən müharibəsində Qələbənin beşinci ildönümünə həsr olunmuş Hərbi parad keçirildi. Paradda Prezident İlham Əliyev, birinci xanım Mehriban Əliyeva, Türkiyə Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şərif iştirak etdilər. Hərbi paradda nümayiş etdirilən texnika və sursatlar Azərbaycan Ordusunun ən müasir formada döyüş təchizatına malik olduğunu, müdafiə sənayemizin isə yeni inkişaf mərhələsinə keçdiyini bütün dünyaya nümayiş etdirdi. Şəxsi heyətin tam formada xüsusi təyinatlı qüvvələrdən, müasir dövrün tələblərinə uyğun olaraq yeni yaradılmış hərbi birləşmələrdən ibarət olması Azərbaycanda Ordu quruculuğu prosesinə ən yüksək diqqətin olduğunun təzahürüdür.

MƏRKƏZİ ASIYA DÖVLƏT BAŞÇILARININ 7-Cİ MƏŞVƏRƏT GÖRÜŞÜ

Noyabrın 16-da Özbəkistanın paytaxtı Daşkənddə Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıların 7-ci Məşvərət Görüşü də Azərbaycan üçün mühüm qərarların qəbulu ilə yadda qaldı. Prezident İlham Əliyevin də iştirak etdiyi görüşdə ölkəmiz Mərkəzi Asiya Dövlət Başçılarının Məşvərət Görüşü formatına rəsmən üzv qəbul edildi. Bununla da Azərbaycan-Mərkəzi Asiya əlaqələrinin inkişafında yeni bir mərhələnin başlanğıcı qoyuldu. Mərkəzi Asiya ilə Cənubi Qafqaz arasında güclü bir körpü quruldu.

Böyük Qayıdış proqramının uğurla reallaşması da 2025-ci ildə dövlətin əsas prioritetlərindən birini təşkil etdi. İl ərzində dövlət başçısının işğaldan azad edilən ərazilərə mütəmadi səfərləri, doğma yurdlarına qayıdan keçmiş məcburi köçkünlərlə görüşləri, yeni yaşayış məntəqələrinin, istehsalat müəssisələrinin təməlinin qoyulması bu sahənin gələcək il də prioritet təşkil edəcəyini göstərir. Bu zamana qədər işğaldan azad edilmiş ərazilərdə 62 min insan məskunlaşıb, bərpa prosesinə isə 22 milyard manatdan çox vəsait yönəldilib.

PENSİYALAR VƏ MAAŞLAR ARTIRILDI

2025-ci ilin əvvəli həm də milyonlarla insanın sosial-iqtisadi həyatına əhəmiyyətli təsir göstərən bir sıra qərarların qəbulu ilə yadda qaldı. Prezident İlham Əliyevin müvafiq sərəncamları ilə yanvarın 1-dək təyin edilmiş bütün pensiyalar Dövlət Statistika Komitəsinin təqdim etdiyi məlumata əsasən, 2024-cü il üzrə orta aylıq əməkhaqqının illik artımına uyğun olaraq 8,1 faiz indeksləşdirilməklə artırıldı. Pensiyaların indeksləşdirilərək artırılması bütün pensiyaçılara, yəni 1,1 milyon pensiyaçıya şamil olundu. Reallaşdırılan yeni sosial islahat paketi çərçivəsində 2025-ci ilin əvvəlindən minimum əməkhaqqı 345 manatdan 16 faiz artımla 400 manata çatdırıldı. Habelə fevralın 1-dən minimum pensiyanın 280 manatdan 14,3 faiz artımla 320 manata çatdırılması reallaşdı. Bir çox sahələrdə çalışan insanların maaşları da müvafiq qərarlarla artırıldı.

ƏN BÖYÜK AMNİSTİYA AKTI

Prezident İlham Əliyev tərəfindən irəli sürülən amnistiya aktı təşəbbüsü minlərlə ailənin sevincinə səbəb oldu. Dövlətin öz vətəndaşına münasibətdə humanist siyasətinin bariz nümunəsi olaraq dəyərləndirilən bu təşəbbüs müstəqillik tarixinin ən böyük amnistiya aktı kimi yadda qaldı. Beləliklə, 2025-ci ilin sosial, iqtisadi və siyasi mənzərəsi yola salmağa hazırladığımız ilin Azərbaycan dövləti və xalqı üçün nə dərəcədə uğurlu və yaddaqalan il olduğuna bir daha göstərir. Əldə olunan nəticələr və qarşıya qoyulan hədəflər gələcək illərdə bu uğurların ardıcıl və davamlı olacağına qarşıdır.